

zakharovatet@ukr.net

Захарова Т.

асистент

Вінницький національний аграрний університет, Україна

extrahealth84@gmail.com

Чигрин В.

студент

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

ВІДНОВЛЕННЯ ТА НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ

Анотація. У роботі розкрито перспективи післявоєнного відновлення сфери туризму в Україні. Проведено аналіз наслідків війни. Виокремлено деякі перспективні напрямки повоєнного відновлення сфери туризму.

Ключові слова: туристичний бізнес, туризм, економіка, відновлення, війна.

Сьогодні важко говорити про прогнози та наслідки в туристичному бізнесі України. Спочатку пандемія, а сьогодні війна спричинили часткове чи повністю припинення роботи підприємств у туристичному бізнесі. Для України знайти вихід з такого занепаду дуже важливо.

Метою даної роботи є аналіз особливостей туристичної сфери України, дослідження можливих напрямків розвитку туристичного бізнесу та розкриття перспектив післявоєнного відновлення сфери туризму в Україні.

Зменшення туристичних потоків розпочалося ще у 2014 році, причиною чого стала окупація Автономної республіки Крим та частин Донецької і Луганської областей Російською Федерацією, а також початок розв'язання війни між Росією та Україною. До того ж великий вплив на туристичну сферу несли карантинні обмеження, спричинені епідемією вірусу COVID-19. Починаючи з 24 лютого 2022 року відбулося кардинальне зменшення туристичних потоків, адже велика частина українців виїхала за кордон, тікаючи від жорстокої війни, а деякі туристичні підприємства закрились або почали займатися волонтерською діяльністю.

За 2022 рік бюджет України втратив третину надходжень від туристичної галузі. Надходження до держбюджету від туристичної галузі скоротилися майже на 31 %. У 2022 році представники туристичної галузі сплатили 1 млрд 551 млн 182 тис. грн податків, тоді як у 2021-му — 2 млрд 231 млн 860 тис. грн.

При цьому кількість платників податків, які займаються туристичною діяльністю, зменшилася на 17 %. У туризмі стало на 14 % менше юридичних осіб і на 18 % — фізичних осіб-підприємців.

Найбільше податків сплатили у готельній сфері — 898 млн грн. Хоча в 2021 році надходжень було на 30 % більше — тоді бюджет отримав 1 млрд 288 млн грн.

На 46 % більше податків заплатили пансіонати та гуртожитків, які використовувалися як тимчасовий прихисток. Але від діяльності турбаз, кемпінгів, дитячих таборів відпочинку частка сплаченого податку зменшилася на 57 % — 141 млн грн податків проти 328 млн грн за 2021 року.

Туристичні оператори у 2022 році сплатили у держбюджет на 35 % менше — 167 мільйона 858 тис. грн. У 2021 році ця цифра склала 259 млн 5 тис. грн.

Також зафіксовано спад на 27 % від діяльності туристичних агентств, які сплатили до держбюджету минулого 2022 року 204 млн 795 тис. грн податків, тоді, як у 2021 році від них у казну держави надійшло 279 млн 265 тис. грн [5].

Якщо брати 2021 рік, то більше податків від туристичної діяльності сплатили у таких областях:

Львівська (273 млн проти 215 млн у 2021 році);

Київська (164 млн — проти майже 125 млн);

Івано-Франківська (159 млн — проти майже 131 млн).

Значний спад надходжень — у Києві (на 46 %) та Одеській області (на 58 %).

До лідерів за сплатою туристичного збору увійшли місто Київ та 4 області (рис. 1) [5].

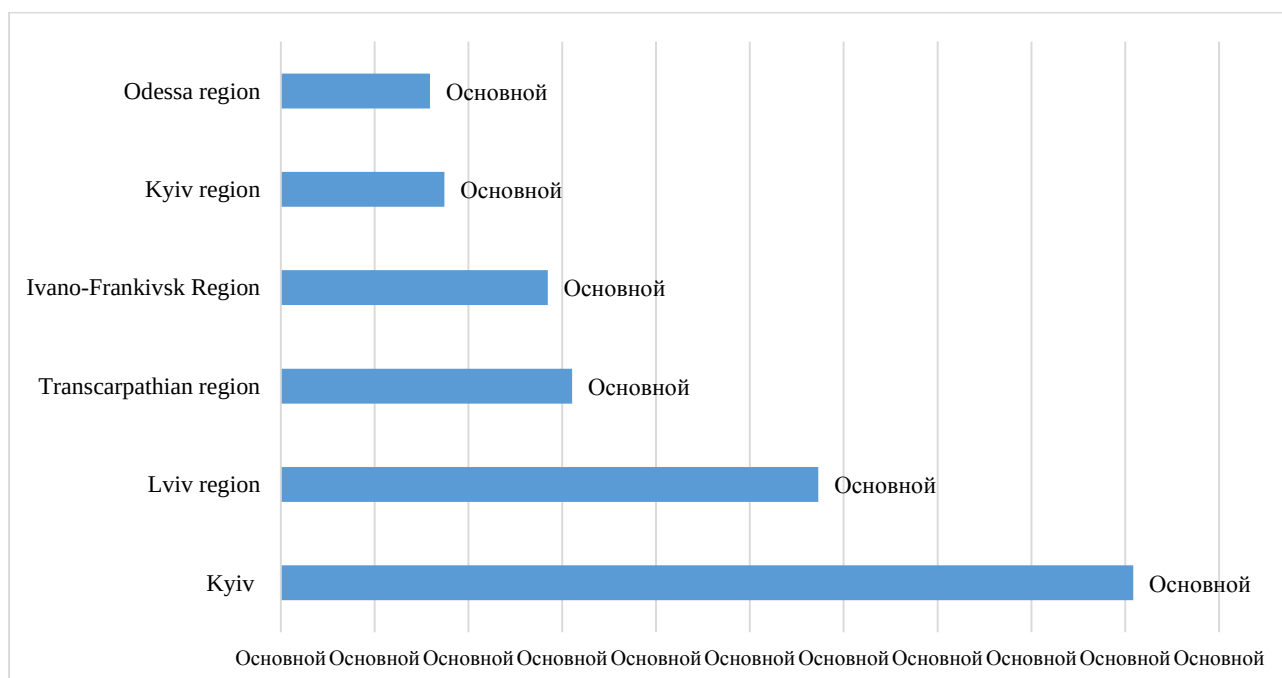

Рис. 1. Лідери щодо сплати податків на 2022 рік

Війна спровокувала:

- практично зупинила туристичні потоки до України;
- страх перебування в більшості регіонах країни;
- велика кількість зруйнувань туристичної інфраструктури, пам'яток, музеїв тощо;
- відсутність статистичної довідки по деяким показникам, щоб оцінити стан галузі;
- заборонені польоти в повітряному просторі тощо.

Сьогодні сфера туризму визначається наступними особливостями [5]:

- займаються волонтерством;
- якщо під час пандемії були обмеження щодо дистанції, гігієни, маскового режиму та необхідного щеплення, то на сьогодні туристичний маршрут повинен включати карту бомбосховищ чи інших захисних споруд. Також враховувати маршрути, щоб довкола не було важливих державних і військових об'єктів;
- неможливість проведення пляжних та пішохідних турів через військові дії.

Необхідно не зупинятись і рухатись, думати, що запропонувати туристичному ринку навіть в таких умовах:

по-перше, вести бізнес в регіонах, які менше постраждали;

по-друге, переорієнтувати та використовувати зелений, внутрішній туризм. Україна може створити власну модель розвитку цього виду туризму з урахуванням особливостей природи та історико-культурної специфіки. Поєднання охорони довкілля та естетичної гармонії є одними з особливостей цього незвичайного виду туризму;

по-третє, проводити тренінги з туристичного бізнесу для школярів та здобувачів вищої освіти;

по-четверте, приймати участь у відновленні архітектурних спадщин і музеїв.

по-п'яте, заключати договори з освітніми закладами щодо обміну практичного досвіду.

по-шосте, створення фондів для відновлення України та конкретних програм і стратегій по відновленню;

по-сьоме, орієнтувати туристів, які полюбують екстрим та історичні події — військовий туризм. На території України є багато міст і сіл, що є унікальними героями слави та протистояння російській агресії. Оскільки багатьох туристів цікавлять ті місця, які стали символічними та залишають після себе пам'ять, то вони охоче зможуть відвідувати України.

Туристи матимуть змогу приїхати та на власні очі побачити усі жахіття, що відбувалися у Маріуполі, Бучі, Чорнобаївці, Бородянці, Харкові та інших незабутих містах і селах.

Попри війну туристична галузь України працює, однак, як ніколи потребує підтримки від українців. Ми всі повинні розуміти, що мандруючи Україною, українці не тільки перезавантажаться та наберуться сил і натхнення для роботи, а й допоможуть економіці. Потрібно розробляти та створювати стратегії відновлення у постраждалих регіонах за рахунок спеціальних економічних зон і науково-виробничих парків. Багато країн готові допомогти як словом, так і інвестиціями щодо відновлення, можливість залучити до модернізації країни міжнародних експертів значно допоможе пришвидшити успіх в даному питанні. Досвід багатьох країн, в яких відбувалися військові дії, зможе порадити, як збільшити кількість туристів у післявоєнний період. А за рахунок цього, збільшаться надходження від іноземних туристів, що швидше підвищити економіку країни.

Література

1. Барвінок Н. В. Перспективи розвитку воєнного туризму на території України після закінчення російсько-української війни. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 14 (2), 2018. URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/aprde/article/view/2419> (дата звернення: 03.02.2023)

2. Корчевська Л. Стан, особливості та перспективи туризму у воєнний та поствоєнний періоди. *Управління розвитком сфери гостинності: регіональний аспект*, 2022. 337–341. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/korchevska.htm (дата звернення: 03.02.2023)

3. Національна рада з відновлення України від наслідків війни. Робочі групи відновлення та розбудови інфраструктури. (Публікація № 266/2022). Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/eng/recovery-and-development-of-infrastructure-eng.pdf> (дата звернення: 03.03.2023)

4. Парфененко Г. Стало відомо, як війна в Україні вплинула на туризм Німеччини та США: озвучено невтішні прогнози. DIP. URL: <https://dip.org.ua/nimechchina/stalo-vidomo-yak-vijna-v-ukraini-vplinu-na-turizm-nimechchini-ta-ssha-ozvucheno-nevtishni-prognozi/> (дата звернення: 30.01.2023)

5. РБК-Україна URL: <https://travel.rbc.ua/ukr/show/interes-ukraine-ogromnyy-gosturizm-gotovit-1650872969.html> (дата звернення: 05.03.2023)

6. Сак Т., Більо І., Ткачук Ю. Еколого-економічні наслідки російсько-української війни. *Економіка та суспільство*. 2022, 38. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-6> (дата звернення: 03.02.2023)

juliazghurska@gmail.com

Згурська Ю. В.

заступник директора Департаменту міжнародного співробітництва Харківської міської ради,
аспірант,

Харківський національний економічний університет імені С. Кузнеця

МІЖНАРОДНЕ ТА МІЖМУНІЦИПАЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ ПІД ЧАС ВІЙНИ: НОВІ ФОРМАТИ ДІЛОВОГО ТУРИЗМУ

Анотація. Сучасний світ зазнає кардинальних змін, викликаних всесвітніми пандеміями, природними катаклізмами, війнами тощо. Ці зміни стосуються абсолютно усіх держав і сфер економічної діяльності, бо, зважаючи на глобалізацію, світ має надтісні взаємопов'язані зв'язки. Міжнародний діловий туризм є свого роду каталізатором всесвітніх процесів. Він може бути як «заручником» глобальних змін і деструкційних процесів, так і інструментом подолання наслідків, а інколи й причин, цих змін і процесів. Міжнародне та міжмуніципальне співробітництво